

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mail-ling-ovo. Vse pošiljave naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznane se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natise, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Današnji list pošljemo vsim dosedajnim naročnikom in še nekterim drugim gospodom. Kdor ga ne vrne, zapišemo ga kot naročnika.

„... in mir ljudem na zemlji.“

„Tu prisezi tudi v domače prepire zakopani in po njih krvavo razmesarjeni slovenski narod sveto prisego, da hočeš za vselej slovo dati strupeni neslogi, ki razjeda krepilno osrčje od zore do mraka, od mraka do dne.“

Te besede stojé na koncu listka v 152. št. „Slovenca“. Vzete so nam kar iz srca. Nekdaj ni bilo treba ne zdihovati, ne prisegovati. Nesloga ni bila v taki meri domača beseda; poznali smo jo bolj le po ustnem in pismenem izročilu.

Dolgo časa, skoro do 48. leta in čez, smo životarili in ječali pod težkim jarmom, ki ga nam je pritiskala brezsrdna tuja roka na žuljavi zatilnik. Plesali smo, kakor so drugi trobili, govorili, kakor so drugi hoteli, še celo mislili nismo po naše. Pa kar na enkrat se na obzorji zablišči. Vstajati smo začeli, opasali ledja z ostrim orožjem, in hajdi na sovražnika, ki smo mu bili „tujčeva peta“, milovanja vredno služke živinče. To so bili pravi makabejski časi, „aurea aetas!“ Prebudili smo se bili iz dolzega spanja.

V dolgi četi bojevalcev za domačo stvar stal je „črnosuknež-dolgopetež“, ki je sploh veljal takrat za velikana v pravičnem boji. Pa ni bil osamljen slovenski duhovnik. Pogumno so stali z duhovščino v eni vrsti drugi svetni gospodje. Ni se popraše-

valo tedaj, kaj in kedo je ta ali uni? Skupni blagi namen in vroča ljubezen do stvari je družila vse. Takrat nismo poznali še liberalcev, klerikalcev, ultramontancev, konservativcev, in kar je še taci in enaci besed. Bili smo vsi pravi liberalci na podlagi krščansko-katoliških načel. Žalibog, da ni trajalo to dolgo časa.

Naši bojni tovarši, ki so nosili uže takrat, ko smo skupno se merili s sovražnikom, na goli koži rudečo srajco, so izvlekli rudečo srajco na dan — in strankarstvo se je pričelo. Imenovali so same sebe liberalce, naprednjace; nasprotno stranko pa so pitali z mračnjaki, nazadnjaki. Verovali smo jim, da so to, kar so trdili, kajti dejanje je govorilo. A verovali smo jim v našem zmislu. Svobodni so bili — za se, a za druge so poznali le trdo silo.

Slovenska duhovščina je bila naj močnejši steber. Na njo se je naslanjal marsikak liberalni doktorček. Le s pomočjo duhovščine bilo mu je mogoče skobacati se visoko na politični klin. Pa prisedši na vrhunec, omamil ga je slastni duh prihajajoč iz ustavoverske kuhinje. Začel je peti — novo pesem. V svoji omahljivosti in „kljunasti“ bistvenosti jel se je krohotati: „Ne poznam te več duhovščina. Ne potrebujem več tvoje roke in tvoje stranke. Der Mohr kann gehen“. In stiskal je kravo za vime, držal jo trdno za rep, pa polnil ob enem si žep! Če ni tako, naj pa pokaže. Pravi se, da se je izrodila iz doktorjevega vetrnjaštva tako zvana „napredovalna stranka“. Napredovati pa misli ta-le naš novi ustavoverski „helot“ s svojo stranko, ki nima na Slovenskem toliko glav, kolikor roka prstov, v zatiranju cerkve in njenih pravic. Prav po svobodnjaškem načelu! Vidi se

tedaj, da se nam stranke množe, kakor mušice okolo vinske posode. A pomisliti bi moral vsakdo, ki mesari uže tako vsled nasprotnikovih udarcev pojemajoče telo naše domovine, da se narod vendar ne da dolgo za nos voditi. Kogar danes kot svojega ljubljena na rokah nosi ter v zvezde kuje, prav onega stavi jutri večkrat na sramotni oder potomcem v žugajoči spomin.

Priporočal je „Glas“ v predzadnji št., da se poprimemo trdega dela, da razvijamo naše moči posebno tam, kjer se je začelo uže zidovje rušiti. Danes pa zopet živo priporoča, nikar toliko deliti naših pičlih moči, kajti to bilo bi podirati; uvažajmo zlate besede: „viribus unitis!“ Med tem, ko se trgamo okolo domačega ognjišča, ima naš nasprotnik obilno žetev.

„Sè zedinjenimi močmi!“ da ustane Slovenija krepka in zdrava!

Bog daj, da bi konec leta 1875. ne bili za grenko zmoto bogatejši!

Dopisi.

Na Slapu 1. jan. — Ker z novim letom vse duhovnije prepise rojstev, mrtvij in porok preteklega leta vč. dekanijam odpravljajo, podaja se mi vgodna priložnost o tej uredbi z ozirom razprostranjene Tomlinske dekanije nekoliko presojevalnih besedi spregovoriti. Težko se je sicer dotikati tako rahlih, občutljivih predmetov, ali zaslanja me duh današnjega časa, ki tirja vse pomanjkljivo na neusmiljeno rešeto javnosti. Zavarujem se tedaj že vnapred proti vsakemu zlobnemu sumničenju, kakor, da bi mi bil kak „Stänkertrieb“ pričujoči dopis navdihnili; ne, meni je samo na tem, precejšen kos zastarale, neznosljive žlindre od naprave, v svojem bistvu vse hvale vredne, neobhodno potrebne, odkriniti.

v skledi nič ne ostane. Zgodopisec severnih Slavjanov Saxo Grammaticus (hist. Dan. 4, 14) piše, da so bogu Svetovidu (Svantevid) darovali pogačo-mlinec iz medenega testa narejen, ktere-ga je žrtvec ljudstvu pokazal, in ako ga je bilo čez videti, je pravil duhovnik, da bi k letu ga ne bilo videti, to je, da bi drugo leto bila bogata žetva in bi se spekla še večja pogača. — Marsiktera šega se nam dandenes čudna in smešna dozdeva, pa ima morda svoje korenike v starodavnem poganskem življenju Slavjanov. Tako mi je pravil prijatelj, benečanski Slovenec, da o sv. Martinu pri njih nosi cerkvenik v bisagi kip sv. Martina ter prosi milošno; kdor mu več podeli, temu da več svetca videti, a onemu, kdor manj da, pa tudi svetnika manj pokaže. Morda je tudi ta običaj v kaki zvezi z ravno navedenim pri severnih Slavjanah.

(Dalje).

LISTEK.

BOŽIČI.*)

(S Krasa.)

Nekteri pravijo „Božič“, pa še bolj navadno „o Božičih“, ker so trije božiči, prvi sv. Rojstvo Kristusovo, drugi novega leta dan, a tretji sv. tri kralji. Med prvim in zadnjim božičem so dvanajstere svete noči. Istočna cerkev je imenovala božič „fotismos“ t. j. „dan luči“ (dies luminarium) ter je praznovala ta dan 6. januarja do četrtega stoletja, a od takrat pa z rimsko cerkvijo vred dne 25. decembra, torej ta v početku, ona h koncu dvanajsternih svetih dni in noči. To so že pogani poznali ter je imeli za merodajne vremenu celega naslednjega leta.

Še se nahajajo med prostim ljudstvom neke starodavne šege, pa se v današnjih materia-

lističnih časih če dalje bolj zgubljajo, le v kaki poštenu patriarhalu hiši se še strogo drže starih globoko vkoreninjenih šeg in navad. Največ teh starodavnih običajev se je ohranilo sedaj o božičih. Za predvečere treh božičev na Krasu vsečejo mlad trileten cerov kol, ter vrežejo vanj tri križe, da zgori prvi večer do prvega, drugi do drugega in tretji do tretjega. Pepel se ohrani v posebnem loncu, da se ž njim pšenica oluži, preden se vseje, da ne bode snetljiva. To je tudi prerokovalno drevo, kajti vzamejo se goreči oglji od tlečega božičnega dreva, ter se da slehernemu imé kakega žita, a kateri ogelj najpred vgasne, od onega bode najslabša letina. Božičnemu drevu v nekih krajih (v Brdih) pravijo primerno: „čulja“ od čuvati, kakor Hrvati „badnjak“ od „bdeci“.

Na božično „viljo“ se mora skuhati vsakovrstno „sočivo“: fežol, grah, leča, bob, peček, vse skup, ker je prazna vera, da, če se od enega ne kuha, ne bo dobre letine, isto tako ne, ako

*) Upamo, da prinesemo konec sestavka zadnjč začetega listka prihodnjč, zarad neke neprilicnosti danes ni mogoče.

Znano je, da morajo po višjem povelji vse duhovnije vsako leto proti verne izpise in duplo iz matičnih knjig napravljati, ter jih vč. dekanijam v pregled in potrjenje pošiljati. Prvi prebrava vč. kn. škof. ordinarijat, drugi vrača se z matičnimi knjigami v domači arhiv.

To delo se je, čuda če ne, vpeljalo v preokrbljenje pred mogočimi požari, ali drugimi nezgodami, ki so po naši škofiji skoraj vse spomenike preteklosti požrli. —

Proti vstanovljenim prepisom nimam nič vgovarjati, potrebni so. Naredba pa, da se imajo matične knjige k dekanijam pošiljati, je vsaj za večino duhovnij po Tominski dekaniji neobzira, tlačeča, skoraj neznosljiva. To trdim ne iz dlakocepljenja, temveč iz vzrokov, ki naj jih slavno občinstvo nepristransko pretehta.

Kdor naše krasne, poti in stezé količkaj pozna, lahko sprevidi, da bi bilo treba matične knjige v dvojne železne platice vkovati, da se ne poškodovane po koših in bisagah k dekaniji prinesejo in nazaj domu vrnejo. Ni treba omenjati, da nosaču pogostoma sneg ali dež mrtve, rojene in poročene v kešu skozi in skozi premočita. Tudi morajo vtislih nesrečne matice v družbi z oljem ali mastjo popotovati. Pri marsikterih izvornikih videl sem žalostne sledi noveletnih izletov k dekaniji.

Po pet, šest ur daleč nobeden zastoj k dekaniji ne trka; treba za nositelja tudi pokrov cerkvene denarnice odvezniti in precej globoko jamo med podarjeni kufer izrijti; hribovske cerkve so pa vboge, ko lipa.

Dalje vč. g. dekan nemajo pospeševalnega nastroja, da bi v trenutku vse rojene, mrtve in poročane Antone, Jožefe in Vincence . . . 26 duhovnij (okolo 16000 duš) pregledali. Knjige morajo precej časa pri dekaniji ležati. Vkazati pa ne moremo, da bi tatás po duhovnijah nobeden ne umrl, se rodil ali oženil. Kam se bodo botri in priče podpisali ali podkrižali? Kdo jih bode potem po vseh žrelih in gorah za podpise lovil? — Stranka tirja krstni, mrtvaški list; uradnije zahtevajo nemudoma kak podatek iz matic: léti dan hodá po izvestija k dekaniji! Okolo tega časa po hribih najpogostejše okliče

Nekdaj in zdaj.

(Dalje.)

V.

Za pustom, ki vsako leto povsod rogovili, in več ali manj mošnje spraznuje, ali (vselej se mi zateče, da zapišem mošnje, ker ne morem nikoli pozabiti boljših dni, ko smo še cvenk imeli!) dela, da nam goldinarčeki sfrlijo; nastopi vsako leto pepelnica sreda, in ž njo štiridesdanski post, kjer treba pokoro delati za preveliko pustno norenje in rogoviljenje. Namesti „mulc“ in „klobas“ pride neslan in nezabeljen „bizec“ na mizo, namesti okusnega vina ali ola pa plehka voda, namesti plesanja, rajanja in vasovanja pa trdo delo na polji in po vinogradih. Pa o! kak razloček med postom nekda pa zdaj! Ako se ne motim, smo brali v nekem „Lunari di Gurizza“, ki so se v prejšnjih letih izdajali, da je v preteklem stoletju mestno starešinstvo v naši Gorici nekega mesarja ostro kaznovalo, ker je neki postni dan svojo mesnico odprl. A zdaj? mislim, da marsikteri tistih, ki spadajo k mestnemu starešinstvu, vsaki petek meso žrejo. „O tempora, o mores!“

Nekdaj so bili naši Goričani uneti za vse, kar je zadevalo cerkev, in sploh, čast božjo. Ko

zadajajo; opravlja z ženini predhodno spraševanje brez matic! i. t. d.

Slednjič mora duhoven na poverjene mu matice skrbno paziti, da se ne zlorabijo. Ali ni pri vsakletnem prenašanju nevarnost velika, da kaka zlobna roka izvornikov ne popači?

Nepovoljnosti so očitne; kako jih pa odstraniti? Nočem v roke segati možem, ki imajo s to zadevo upravljati; mojih misli pa pri vsem tem ne bodem zakrival.

Pred vsem pozdeva se mi, da je vpeljava dekanijskega pregledovanja matičnih prepiskov zgol odvečna formalnost, ostanek štrnastega birokratizma. Če ima duhoven dovernost pri sestavljanju izvornika, če brez kontrole izdaja zelo važnejši izpiske iz matic za sodnijske, politične, vojaške urade i. t. d., čemu dosadno nadzorovanje pri navadnih kopijah? Pa to je le moje osebno menenje. Ako je pregledovanje vsekako potrebno, naj bi se pa vsaj za največjo dekanijo Tominsko delo med nektare č. g. župnike tako razdelilo, da bi imeli posamezni duhovni v kaki sili vsaj blizo do svojih matic. Če pa to nadzorovanje izključljivo v področje vč. dekanijstva spada, naj dotična višji oblastnija vsaj za obširno Tominsko dekanijo in znabiti tudi za bolj oddaljene duhovnije družih gorskih dekanij, to uredbo tako preuredi, da bodo č. g. dekani na vsakoletni kanonični vizitaciji kopije z originali primerjali in potrjevali.

Evo vam izražene želje ne-le dopisnika s Slapú, temveč večine duhovščine v Tominski dekaniji. Nadjamo se, da v. č. kn. škof. ordinarijat vdanej hribovskej duhovščini razložene težave blagovoljno polajša, ter vnovič potrdi, da se pravičnim zahtevam časovega duha nikakor ne odteguje.

J.

Ogled.

Avstrija. Na Dunaji se je začela 4. jan. končna obravnava proti glasovitemu Ofenheim-u pl. Črnomorski, ki je bil generaldirektor Lvovske železnice, in je tožen, da je goljufal in škodoval na mili-

se je naše bogoslovsko semenišče 8. decembra 1818. slovesno odprlo, je bila Gorica na večer vsa razsvetljena, in možnarji so na Gradu pokali, da je bilo veselje poslušati. Vsi mestnjani so se radovali, da se ta blagi zavod zopet odpre, potem ko je bil čez 30 let zaprt. Lepo je bilo tudi videti mlade upapolne bogoslovce v svoji bogoslovski obleki s trivoglatim klobukom, s svojimi črnimi „kutami“ ki so imele rudeče vratnike, rudeče ostece, pa tudi rudeče gumbe (sedaj imajo že okrogle klobuke, in rudečega družega nimajo več na sebi, kakor vratnik „tabarina“ pa „franze“ na pasu). Nekdaj tedaj so Goričani se veselili odprtja našega semenišča; zdaj pa marsikteri „Spiessbürger“ bi raje videl kar si koli bodi v njem, kakor pa bogoslovce.

Te dni mi pride v roke rokopis, ki ima naslov: *Regole del Seminario vescovile di Capo d' Istria*. Prebiraje ga najdem tudi *Regola 31ma Si proibisce tra Seminaristi qualunque linguaggio fuorchè l' usato*, t. j. vsem je bilo prepovedano govoriti vsaki drugi jezik razun italijanskega. Ko sem to bral, sem si mislil: *tout comme chez nous!* Kedar sem bil leta 1830. v takratnem tretjem razredu normalke, je bilo tudi nam pre-

jone. V to pravdo so zapleteni ljudje vsih stanov od velikega poljskega plemenitaša do ubozega kmeta. Ta pravda bo pa tudi na dan spravila vse sleparstvo ustavoverskega gospodarstva. — Baron Dipauli, ki je mandat kot državni poslanec odložil, je bil zopet izvoljen skoraj z dvema tretinjama glasov. Monsig. Greuter, tudi tirolski poslanec, objavil je pismo v dunajskem „Vaterl.“, v katerem državni zbor oistro obsoja. Sploh na Tirolskem peščica ustavoverstva od dne do dne zginja, na — Kranjskem pa ustavoverstvo zmiraj bolj raste. Ravno zdaj se vršijo volitve v kupčijsko zbornico, od katerih izida je osoda Slovencev na Kranjskem odvisna. Zmagajo nemškutarji, postane potem še dež. odbor v večini nemškutarsk in germanizacija bo cvetela, da bo veselje, propadejo nemškutarji, pa toliko bolj okrepi narodna stranka. Vestenek bo dobil še kak križec za to, ker tako pogumno pomaga pravice Slovencev z nogami ponemčevanja.....varovati.

Zunanje države. Naj važnejša novica je, da so Španjci dobili svojega kralja. Alfons, sin pregnane Izabele, je za kralja oklican. Serrano mu je pot pripravljaj, vendar pa ni še vojske konec, brž ko ne, bo zdaj tim hujši boj med Don Karlosom in Alfonsom. Pred kratkem so vlade priznale republiko, kaj store pa zdaj? — Sv. Oče napoveduje sv. leto za 1875.

Nedeljski pogovori.

(Spisuje Fr. Kuralt.)

(Dalje.)

Jože. Vi gospod učitelj, ste nam povedali resnico. Res je, da kmet veliko prostora zanemarjenega pusti, iz katerega bi lahko dobil lepe dohodke.

Učitelj. Jaz pa še nisem dovršil svojega govora; omeniti hočem samo nekoliko še našo živinorejo. Smili se človeku živina, viditi jo, ko se iz zanemarenih pašnikov domu vrača. Komaj da stoji in koraka. V hlevu doma pride zopet v nesnago in gnojnico, da se komaj

povedano kaj družega govoriti, kakor nemško. Na gimnaziji smo bili že bolj svobodni v tej zadevi, toda v preteklem stoletju, pa v začetku sedanjega zapovedano je bilo na gimnazijah le latinsko govoriti. Moj rajni fajmošter mi je marsikaj o tem povedal; pa tudi so fantje takrat latinsko klepetali, kakor zdaj mi slovensko, laško ali pa nemško. Od tod je prišlo, da Hrvatje latinski jezik dijački jezik imenujejo, kakor bi Nemec rekel, „die Studentensprache“. Koliko se je v tem spremenilo v kratkem času! kaka razlika med nekda in zdaj!

In kako smo mi, mali paglavci, spoštovali ne le duhovnike, in vse učitelje, ampak še celo „študente“ viših šol! Še dobro pomnim, ko sem bil v prvih gimnazijalskih razredih, da sem se odkrival lepo pohlevno Blažu B...u, ki je bil takrat že ali v šesti, ali v sedmi šoli. In glej! mesca novembra 1838, ko sem prišel v prvo leto bogoslovskih šol, se začudim, ko vidim, da je zdaj isti Blaž B... moj sošolec. A zdaj? težko najdeš enega izmed malih ali večih šolarjev, da bi se duhovniku odkril in ga pohlevno pozdravil; pač boš videl, da paglavci desetih, dvanajstih let koj pred šolskim poslopjem svojo cigaro v šobe utaknejo, rogovolijo pa, ko pridejo iz šol,

iz nje vidi. Naj več krav ne ostane brejih in teleta so le slabe, ker za 200 krav se nahaja v soseski le en slabi bik, ki sam komaj živetari. Ali moremo pričakovati od take živine dobička? Še drug in silno važen vzrok pa je, da se naši kmetji tako pritožujejo o slabih dohodkih, in to je slabo oskrbovanje gnoja.

Župan. Gospod učitelj, želel bi, da bi nam nekoliko Vi Vaše gospodarstvo pokazali, da bo moj sosed vidil, kakor da imate lepo vredjeno.

Učitelj, župan in Jože se vzdignejo, in učitelj jih pelje na čveterooglato dvorišče, katero je od vsih strani ograjeno z gospodarstvenimi poslopji.

Župan. Vidiš moj Jože, kako lepo in snažno je to dvorišče, tukaj je vse drugač, kakor pa pri nas, tu se ne vidi toliko nesnage in gnojnice po vsih kotih.

Jože. Tudi meni se zelo dopada, ali kaj mi pomaga, saj si vender takega dvorišča ne moremo narediti, ker k temu je treba denarja.

Učitelj. To so Vam le prazni izgovori. K temu ne potrebujete nikakoršnega denarja, ampak samo vaše pridne roke in ves dvor je lahko snažen in čeden brez stroškov. Le, kjer je red, tam je tudi uspeh. Če imate vi vse v neredu, koliko časa se zgubi, pred ko morete stvar, ki jo potrebujete, v pravem času dobiti. Pri dobrem gospodarji mora vsaka stvar svoje mesto imeti. Poglejte, jaz imam tukaj nekoliko bolj prostorno drvarnico, v kateri se v slabem vremenu drva žagajo in v red zlagajo, da se dobro posuše. Zato moja dekla tudi hitro ogenj napravi, in ne izgublja s tem časa, kakor je to večkrat slučaj pri vas, ki imate drva spravljene pod strešnim kapom, kjer vedno mokre ostanejo. Tukaj zraven imam pa kolarnico, kamor spravljam vozove in vse drugo orodje, kadar ga ne potrebujem. Pri meni je vse orodje vedno na suhem, pred zimo se lepo osnaži in potem pod kolarnico spravi. Zato pa orodje pri meni tudi delj časa trpi, kakor pri vas, ki ga puščate na dežji, da les počne gnjiti, železo pa rjevati. S tem si že vsako leto zmanjšujete vaše dohodke in povikšujete vaše stroške.

Jože. Naj bolj se mi pa Vaše gnojišče dopada. Kako lepo v redu je gnoj naložen, kako vender si to storite?

v šolski ulici tako, da je groza. Svoboda za vse, tedaj tudi za smrkovce. Kdor more bolj rogovoliti, tisti bolje kaže, da je „all'altezza de' tempi.“ Nekdaj so učitelji otroke nadzorovali tudi zunaj šole, in šolarčki so lepo pametno se vedli na poti z šole na dom. Tudi tu moramo reči: „Tempi passati!“

Vojaške nove postave so nam uže mnogo „študentov“ odvzele, in še jih bodo, ako se v ti reči kmalu kaj ne predrugači. Leta 1838 sem dobil tudi jaz povabilni list za vojaščino; jaz sem dal staršem svoja šolska spričala, da so je na dotičnem mestu pokazali, in tam jim je bilo rečeno, da ne marajo za mene. Ako je kdo imel vse „mit Vorzug“, je bil prost vojaščine; tudi drugih „študentov“, da so le dobro po šolah izhajali, niso dokaj nadlegovali z vojaščino. To so bili časi za dijake, kaj ne? Bogoslovci in menihi so bili postavno oproščeni. Takrat so potem takem šole vse bile polne, bogoslovcev smo imeli na zber, tako da so iz Krajskega svoj dober „kontingent“ bogoslovcev oddajali Tržaškemu in Poreškemu škofu. Pa zdaj? Tržaška škofija, ako pojdejo reči tako naprej, kakor hitro starejši duhovniki pomrjejo, ostane v

Učitelj. Kaj ne da moje gnojišče je vse drugačno, kakor so pa vaša, pa tudi je gnoj trikrat toliko vreden, kakor pa gnoj iz vaših gnojišč. Vi gnoj iz hleva na dvorišče zmečete, kjer ga solnce suši in dež spira, potem se Vam moje gnojišče, se ve da bolj umetno vidi, pa pustimo zdaj ker o tim bomo lahko še kasneje nekoliko govorili. Poglejmo pa še malo moj hlev in pa živino.

Učitelj jim odpre hlevska vrata in Jože z županom stopita v hlev.

Župan. Kaj ne Jože, tukaj se vidi lepa živina, in pa snažni hlev. Saj še naše sobe niso tako snažne, kakor je pa ta hlev. Ja, pa to mora dati tudi dosti dela, da se živina more tako snažna ohraniti?

Učitelj. Jaz ne vem, da bi zahtevala snaga toliko dela. Če je enkrat red v hlevu, je potem delo in oskrbovanje živine celo lahko. Pri meni se mora živina vsaki dan zmirom v onem in istem času krmiti, da tudi živina ve, kedaj da pride čas krmenja in čas počivanja. Med krmenjem se živina nekoliko okrtati in osnaži in potem napoji. Tudi se nekoliko se suho steljo nastelje in živini ležišče pripravi. Potem se nekoliko hlev pomeče in vse delo je pri kraju.

Jože. Kaj imate pa v tej škrinici?

Učitelj. Tukaj imam živinsko sol, katere vsaki dan nekoliko živini pokladam, da rajši jedo in krmo ložeje prebavljajo.

(Dalje.)

Domače stvari.

(Za spominek dr. Hrašta) darujejo gg. Fr. Sitar, kurat v Ravnah 1 gl. — Fr. Ksav. Podreka, župnik v Solkann 3 gl. — Martin Zucchiatti, vikar v Gradnem 2 gl. — Jožef Šlunder, duh. 2 gl. — Logar, župnik 3 gl. — J. J. 2 gl.

(Prišle so „Slov. Matice“ knjige za dekanijo Goriško za l. 1874.) „Letopis“ za 1874; „Prirodnoznanjski zemljepis“ sp. J. Jesenko; Zgodovina avstr. ogerske monarhije, sp. J. Krsnik: Ker g. poverjenik za mnogih p. n. gg. društvenikov stanovanje ne ve prosi, naj bi blagovoljno poslali ali prišli po-nje (Travnik, 277, I.). Kdor ni še dobil zemljevidov (Italije, Nemčije in Turčije) za l. 1873, izroče se mu z no-

kratkem podolnoma na suhem, in Poreška ravno tako. V naši Goriški nadškofiji je dozdej še dovolj dobro, pa utegne tudi tu se spremeniti. Nekdaj so se s težavo sprejemali v bogoslovške šole, kateri niso imeli „mature“, zdaj Bog da se oglasijo! Nekdaj so bili naši bogoslovski profesorji „simplices mortales“; zdaj postajajo učitelji bogoslovja sami dohtarji. Naj še dva starejša profesorja na stran potisnejo, pa bodo vsi svojemu imenu dr. predstavljeno imeli. Le tako! saj mladih dohtarjev zdaj ne manjka, in v sedanjih časih sega tako vse le za mladimi, „junge Kräfte.“

Etijopci imajo prigovor: *Etiam magnus oceanus terminum habet*. Treba tedaj, da tudi te moje misli o nekdanji in zdaj enkrat enkonec udobé. Naj bosta „jota“ in „ričet“ še tako dobra, na zadnje se jih človek vendar nasiti in naveliča. Vsaj meni se tako zdi, da je te zmesi uže popolnoma zadosti, akoravno bi se dala čez nekdanji in zdaj še cela debela knjiga napisati. Sklenem tedaj s srčno željo, da bi Bog dal, da bi se vse nekdanje dobro vrnilo, in vse sedanje zlo prav kmalu odstranilo, kar pa brž ko ne ostane le *pium desiderium*.

vimi bukvami vred. — Kot povračilo za vse stroške lanskega leta plača vsak prejemnik 10 soldov.

(G. Leopold Budal) ostane sodnik za Tominski okraj, gre pa začasno v Pazen (Pisino). Upamo za kratek čas.

(Humaniteto zaslužijo tolovaji.) Ko so umora sumljive ponočnjake, zasačene o priliki umora, storjenega božične praznike, k usmiljenim bratom v bolnišnico namenili, da jim pokažejo umorjenega nesrečnega in jih poprašajo, ali ga poznajo ali ne (kar so enoglasno zanikali) so te hudobneže s fjakarji tje peljali. Tu se peč sme vprašati, ali ima Avstrija rest toliko denarja, da za ponočne morilce fjakarje plačuje, in ali se za take tolovaje davki, ki se s krvavimi žulji prislužijo, plačevati morajo? Ko bi bil po nesreči kak kmet na sumu, ali bi mu bili tudi dali fjakarja, ali imajo to prednost samo goriški morilci? Nočemo segati sodnji v področje, vendar kaže vse, da je bil umor storjen bolj iz fanatizma, kakor zavoljo ropa. Sploh se kaže zdaj od neke skrajne stranke huda agitacija zoper vse, kar je slovenskega. Ali ve to naša pazljiva policija in po nji slavna vlada? Zdaj gre proti Slovencem, pa . . . hodie mihi, cras tibi!

(Zbornica odvetnikov) je imela dne 6. tek. mes. letni občni zbor. Za predsednika je bil izvoljen sopet odvetnik dr. Rismondo, za podpredsednika gosp. odvetnik dr. Jona; za odbornike pa so bili zvoljeni gg. odvetniki: dr. Egger, Jakopič, Tonkli in Verzegnassi.

(V obrambo.) Naša notica v 51. št. l. l. „Missa solennis od Bethoven-a“ dala je povod nekemu goriškemu pevcu, da je objavil „poslano“ v „Eco“-u. Notica ta tudi od daleč ni merila na kako osebo, ampak grajala je sedanje petje pri velikih mašah sploh. Kar smo pa trdili, to trdimo danes in bomo trdili, dokler se ne zboljša, da latinsko petje, kakorino je zdaj v Gorici na dnevnem redu, bodi si v stolni cerkvi, bodi si na Travniku pri jezuitih ni cerkveno. Cerkevno ni, ko ob naj večih praznikih duhovom bobnajo k altarju in od altarja gredé, kakor pri „zapfenstreihe“; cerkveno ni, ko po „gloria“, „credo“, „sanctus“, „ite missa est“, nekaj „tuš“ napravijo; cerkveno ni, ker se tekst (besede) pri „gloria“ in „credo“ izpuščajo, cerkveno tudi še marsikaj drugega ni. Protestujemo pa zoper sumničenje, da mi tu strankarstvo zastopamo in gojimo. Nam je edino mar nedostojnosti odpraviti in ne cikamo na osebe, kakor „un cantore goriziano“ dela. Ne mislite pa, da slovenec v Gorici besede spregovoriti ne sme. Kadar gre za resnico, velja tudi nam: clama! Naš list ima tudi vselej odprte prostore, v katerih se lahko opravičene želje objavljajo. Da je zboljšanje cerkvenega petja opravičena želja, kedo [bo to tajil? Da pa ne poreče „un cantore goriziano“, da samo grajamo, hočemo v kratkem občinstvu podati po prislovi „verba movent — exempla trahunt“ zgled v primernem spisu, ter pokazati, da bi to, kar je drugod, z enakimi močmi tudi v Gorici mogoče bilo, samo treba hoteti.

(Statistične date leta 1874.) V pretečenem letu se je rodilo v Gorici 553 otrok, 268 m. 285 ž. spola in sicer v fari stol. cerkve 170, 74 m. 96 ž., v fari sv. Ignacija 173, 89 m. 84 ž. na Placuti 136, 67 m. 69 ž., pri sv. Roku 74, 38 m. in 36 ž. — Umrlo je 668 ljudi, 346 m. 322 ž. spola in sicer v fari stolne cerkve

296, 151 m. 145 ž. (vmes umrli v bolnišnici pri vsmiljenih bratih 75 in pri vsmiljenih sestrah 60), v fari sv. Ignacija 203, 98 m. 105 ž., na Placuti 107, 60 m. 47 ž., sv. pri Roku 62, 37 m. 25 ž. — Poročenih je bilo 118 parov; v stolni verki 47, pri jezuitih 39, na Placuti 16 in pri sv. Roku 16 parov.

(† *P. Celestin Iglič.*) Zopet je nemila smrt vzela blagega moža. V nedeljo zjutraj našli so sobo gvardijano zaprto, ker ga pa le ni bilo maševati, odprli so po sili duri in našli v veliko žalost očeta gvardijana mrtvega na tleh. Zadel ga je mrtvoud. Rajniki je bil v Brdu pri Kamniku na Kranjskem rojen 24. marca 1824, v samostanu je stopil 20. maja 1846, za mašnika je bil posvečen 28. julija 1850. V Gorici je vsim priljubljeni kapucinski gvardijan bil dve leti in pol. Spreveda se je vdeležilo mnogo duhovščine, svetnih gospodov in drugega občinstva. R. I. P.

(† *Umrli je v Solkanu 5. t. m. Matija Doljak*) po dolgem bolehanju še le 53 let star. — Žalost velika za družino in zapuščene otroke, zguba velika tudi za Solkansko županijo, kateri je bil vselej duša in pravi voditelj, in Slovence na Goriškem. — Rajniki je bil mož pravičen in pošten, v tem oziru brez madeža. Dasi malo izšolan, razumen in znajden v domačih zadevah. Srce mu je gorelo za blagor Solk. županije in svojega naroda. Ljudstvo je nanj veliko zaupalo. Zato je postal ud dež. zbora, cestnega odbora, cenilne komisije itd. — Včerajšnji pogreb ob 3½ popoldne bil je nenavadno sijajen. Razun domačih sešlo se je čezobilno število gospodov, posestnikov in kmetov od drugod. Prišli so k pogrebu okr. glavar bar. Rechbach, dež. glavar grof Coronini, mnogo udov dež. zbora, cenilne komisije, zastopniki raznih čitalnic in društev, obilno gospodov liberalne pa tudi konservativne slov. stranke, mnogo prijateljev in znancev rajnega. Pogreb je pokazal, da je rajnik veliko veljal. Mož je tudi to zaslužil. Žrtvoval se je za občni blagor. — Ako se je rajnik, v poslednem času voditelj lib. stranke, v svoji liberalnosti marisikterikrat odveč prenačil, pripisati se mora to bolj onim, ki so ga zlorabili.

Nagrobno so zapeli čitalniški pevci. — Slednjič moral se je pokazati občinstvu z nagrobnim govorom — neizogibljivi dr. Lavrič, protestant (pri kat. pogrebu!!) To je prva breztaktnost. Druga večja breztaktnost je obseg skoz in skoz pristransko političnega govora. Na grobu saj bi morale stranki mirovati. Ako bi bilo „Sočanom“, sosebno dr. L. kaj mar na zedinjenji tako pogubljive razprtije med Goriškimi Slovenci, imeli so lepo priložnost spregovoriti o porazumenji, ko ste bili obe stranki tako obilno zastopni. Ali takih breztaktnost ne smemo dr. Lavriču osebno tako strogo ušteti. — Cerkvene oblasti bi pa morale cerkv. pravo glede nagrobnih govorov bolj varovati.

Razne vesti.

— *Slavni c. k. žendarmieriji na znanje.* Po noči od 19. do 20. decembra se je v slaboglasnih Batah zopet surov napad godil. Nekteri ponočnjaki so napadli g. vikarjevo stanovišče in pobili vse šipe pri izbinah oknih, tudi nekaj

šip pri kuhinjskih, in en hudobnež je splezal po lestvicah do okna tiste sobe, v kateri navadno g. vikar spi, ter je z debelim kamenom v roki razbil dve šipi tistega okna, edno zunajno v spodnji vrsti pa edno znotrajno v drugi vrsti, in kamen zagnal proti vikarju na postelji. Za srečo gospodovo je kamen v pregrinjalo zadel in le do sred sobe priletel; ako bi pregrinjala pri oknu ne bilo — gorje g. vikarju.

Ker se v Batovski občini večkrat surovi napadi godé, in ker tamkajšno županstvo nič zoper hudobneže ne stori, da si bi jih prav lahko krotilo; smo prisiljeni prositi slavno c. k. žendarmierijo, naj bi ona prav pogostoma Batovsko občino obiskovala, ali pa se v nji ustanovila!

Miroljubni občinarji.

— *V kanalskih hribih* je padlo za Božične praznike preveliko snega. Na Banjšicah je prava Sibirija. Burja se sè snegom igra, da vse praši in slepi. Zdaj 28. decembra bi slavna cenilna komisija — hvala ji za lep popis! — gotovo ne mogla črez. Dobro, da se je podvzala. Zdaj sò po kanalskih hribih strašni zameti. Gorje njemu, ki mora von iti.

— *Za župana v Desklah* je bil 29. decembra 1874 z absolutno večino glasov izvoljen gospod Andrej Konjedic, veliki posestnik v Plavah.

Umrli od 1. do 6. jan. 1875.

Štefan Gorjup, 11 dni, božjast. — Aleksander baron Formentini, 2 l., angina. — P. Celestin Iglič, kapucinski gvardijan, 50 l. mrtvoud. — Tereza Bensa, 7 l. angina. — Kristijan Žbona, 60 l. jetika. — Anton Cotič, 64 l. jetika. — France Matiusi, 44 l. vročnica. — Alojzi Mazurani, 5 l. angina. — Marija Ofrija, 53 l. prsni rak.

Naznanilo.

S tem naznanjamo p. t. občinstvu, da smo Terzaško podružnico banke Slovenije s 1. januarjem t. l. spremenili v glavni zastop omenjenega zavoda in mestu bivšega tajnika g. Broda imenovali glavnega zastopnika

g. Miroslava Jož. SEGALA-O
prejšnjega uradnika podružnice.

Priporočamo tedaj novega g. glavnega zastopnika, da ga p. t. občinstvo izdatno podpira.

Ravnateljstvo prve občne zavarovalne banke Slovenije v Ljubljane.

Med. & Chir.

Dr. Martin Keršovani
Magister porodničarstva,

ki se je iz Gradca priselil v Gorico naselil, se p. t. občinstvu priporoča ter javlja, da bode zdravil na domu vsaki dan od 10. do 12. ure predpoldne. Stanuje: na „starem placu“ št. 29. tik velike cerkve.

PRAVI

VILJELM-ovi

protiartritičen, protirev matičen
čaj za čiščenje krvi

proti protinu in revmi

rabi se

v zimskem ozdravljanju

kot edino gotovo sredstvo za čiščenje krvi,

Z dovoljenjem c. k. dvorne kancelske. Dunaj, 7. decembra 1858.

ker je od prvih medicinskih avtoritet **EVROPE**

Z Najv. patentom c. k. Velič. proti ponarejanju zavar. Dun. 28. mar. 1871

z najboljšim uspehom rabljen in odobren.

Ta čaj očisti ves organizem; kakor nobeno drugo sredstvo preišče vse dele celega trupla, in odstrani po notrajni rabi vse nesnažne nakopičene tvarine bolezni iz njega. Uspeh je gotov in dolgo traja.

Temeljito ozdravi protin (gicht), revma, zastarane trdovratne bolezni, vedno gnoječe se rane, vse spolove in kožne bolezni, ogrce na trupu in obrazu, lisaje in sifilitične gobe.

Posebno dober uspeh kaže raba tega čaja, kadar jetra ali vranca raste, pri vseh hemoroidnih boleznih, pri zlatenici, hudih bolečinah v žilah, kitah in členkih, pri obteženju želodca, kadar sapa zapira, pri vseh boleznih na spolnih udih pri možkih in ženskah itd.

Bolezni, kakor bezgavke, bramorji ozdravijo se naglo in temeljito, ako se čaj pridno zaporedoma pije, ker je raztopilno sredstvo in žene na vodo. Neštevilno veliko spričeval, pripoznanj in pohvalnih pisem se na zahtevanje zamore na ogled poslati zastonj, ki zgoraj rečeno popolnoma potrdijo.

V dokaz rečenemu navedemo tu nekatere dopise pripoznanja:

G. Franc Viljelm-u, lekarničarju v Neunkirchen-u Bottusani na Moldavskem 25. marca 1873.

Dvakrat sem že po tretji osebi naročil Vaš slavnoznani protiartritičen in protirevmatičen Viljelm-ov čaj za čiščenje krvi, in ker je bil pri mojih prijateljih tako sijajen uspeh, obrnem se zdaj naravnost do Vas z naročilom, da mi takoj 10 zavitekov določite. Priložim tu 10 gold. S spoštovanjem podpisuje se

Ludvik žl. Mazykl,
c. k. avstr.-ogrsk. vicekonsul.

G. Franc Viljelm-u, lekarničarju v Neunkirchen-u Hollenstein 31. marca 1873.

Sprejmite mojo naj srčnejšo in naj toplejšo hvalo za naglo določitev Vašega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čiščenje krvi.

Večji del sem ga sam porabil, deloma pa sem ga oddal tudi mojim prijateljem in znancem.

Od vseh tistih, ki rabijo Vaš Viljelm-ov protiartritičen protirevmatičen čaj za čiščenje krvi, sem naprosen in mi je zaukazano, da Vam sporočim njih ozdravljenje in izrečem njih hvaležnost. Pri meni kaže Vaš čaj posebno dober uspeh. Moje gihtično trpljenje je klubovalo do sedaj vsim zdravilom celih 28 let. Zdaj pa sem zaporedoma 8 zavitekov Vašega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čiščenje krvi rabil in bolečine so zginile.

Ker mislim, da je raba Vašega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za me dobra in koristna, ako jo nadaljujem, prosim, da mi še dvanajst zavitekov Vašega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čiščenje krvi pošljete, za kar priložim dotični znesek. Z vsim spoštovanjem hvaležni

Janez Unterleutner, posestnik.

G. Franc Viljelm-u, lekarničarju v Neunkirchen-u M. Schönberg 5. maja 1873.

Na novo prosim, da mi pošljete dva ducenta zavitekov Vašega izvrstnega Viljelm-ovega protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čiščenje krvi proti poštnem povzetju. S posebnim spoštovanjem

Vaši blagorodnosti udani

J. žl. Fröhlich
polkovnik v pokoji.

Pravi Viljelm-ov protiartritičen, protirevmatičen čaj za čiščenje krvi dobiva se le iz prve mednarodne tovarne protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čiščenje krvi v Neunkirchen-u pri Dunaju, ali v mojih po časopisih naznanjenih zalogah.

En zavitek v 8 oddelkov razdeljen, po zdravniškem naukazu pripravljen, z navodom, kako se rabi v raznih jezikih, velja 1 gold., kolek in pošiljatev 10 sold.

Da ima p. n. občinstvo večjo priložnost pravi Viljelm-ov protiartritičen in protirevmatičen čaj za čiščenje krvi kupovati, naznani se, da se dobiva v Gorici v lekarnici A. Franzoni-ta, v Trstu pri Serravallo-u.